Број 135. У Новом Саду, у субботу 21. јуна 1908. Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

О узорној економији и свиларству савеза земљорадничких задруга.

Надзорни и управни одбор савеза наших земљорадничких задруга ових дана имао је своју седницу на Сиригу. Као позван гост имао сам част и ја бити на тој седници. Прилика ми се дала да упознам и проучим ово наше земљорадничко задругарство. Да упознам једну установу, у којој већ до сада има 260 земљорадничких задруга и коју очекује врло велика будућност, — наравно ако се и на даље буде у добром правцу водила, разумевајући под тим у првом реду то, да савез не прекорачи границе своје снаге. Јер само у том случају може се одржати на висини свога позива и српски народ не само културно васпитати него га и материјално унапредити.

Стручна спрема, газдинска умешност и вредноћа економских органа на Сиригу свима је упала у очи. Узорна економија доиста им је узорна. Интензивно и стручно обрађивање земље а нарочито чистоћа обрађеног земљишта је такова, да им свако из признања мора шешир скинути. У опште рационалним радом су ванредни резултати постигнути Усев на Сиригу лепши је него у новосадском хатару, мада је сиришка земља, у погледу каквоће, много лошија од новосадске, јер нема у себи ни кречне ни песковите садржине у тој мери, као ране новосадске њиве. Како су ове хладније, плодовитост дакле треба да је саразмерно и мања него код оранице у новосадском хатару. Но искуство на Сиригу баш је противно посведочило

Истрајним и стручним радом савладани су природни недостатци.

То најлепше сведочи усев сиришке узорне економије, који је бољи од новосадског, мада је квалитет његове подлоге саразмерно много бољи.

Управа савеза на рационалну економију, као што смо се на лицу места уверили, доста је жртвовала. По извештају њиховом на сиришку угледну економију савез ништа не наплаћује. Но да све и наплаћује на ову привредну сврху, ствар не мења ништа, јер позив те примерне економије није, да она велику хасну доноси задругарима, него нарочито да се наш народ у првом реду културно васпита, да му се да правац, који води материјалном напретку, па ма то одмах и жртва стало.

Толико о узорној економији.

При овом излету пала је реч и о свиларству. Од председника и од секретара савеза дознао сам, да ће подузеће савеза у Троједници на свиларству ове године имати губитка, јер су садање конјунктуре за свиларство доста неповољне. Ове изјаве, пошто у главним потезима познајем и ову привредну грану, — искрено да кажем, ослабиле су у мени донде стечени добар утисак. То сам одмах господину Аћиму Ђермановићу, секретару савеза, и саопштио. Казаћу и овом приликом те разлоге, што ме руководе и то по могућности исцрпно

Садања домовина, односно право поднебље за неговање свилене бубе су: Италија, Јужна Француска, Кина и т. д., једном речју јужно поднебље.

У Месини (Сицилија) или Шантунгу (Кина) на пример излежене гусенице свилене бубе просто набацају на дудово дрвеће, где се оне саме сасвим развију и учауре. Дакле њихово произвађање тако зване тусах свиле није скопчано скоро са никаквим трудом и трошковима. Вегетација је тамо врло бујна и дудов лист много се брже и лепше развија него код нас. Свилена буба под угодним поднебљем јужних крајева поред добре ране уживa још и ту угодност, да није изложена климатичним променама, т. ј. тамо се не мења ваздушна топлота тако брзо као код нас Отпорна снага за живот свилене бубе зато је врло јака, лепо се развија а и свила јој је због тог врло драгоцена. Даље пошто је врло чврста и у погледу животне снаге, од зачете чауре врло незнатан постотак пропада. — У споменутим јужним крајевима може се због тога са малим трудом и трошком врло лепих и саразмерно врло много свилених буба произвађати Док код нас од 16 грама семена просечно не можемо више од 20 килограма сирових свилених чаура произвести, дотле се у Италији лако просечно и 50 килограма постизава. У Италији и у Јужној Француској читаве њиве засађене су дудом, негују га, ђубре га — док код нас по сеоским дударама сеју између младух дудова кукуруз детелину и друго поврће. Шта више наши велики поседници и кућегазде, да за своје лично уживање хлада имају не дозвољавају сиротињи нашој да са њихових дудова бере лишће. Једном речју онај свет, где је данашња постојбина свилене бубе, сасвим је другог привредног васпитања, други привредни осећај има за свиларство него на жулост ми

Та много би се о овом могло говорити, И доиста није ни чудо, што наша сиротиња губи вољу за ту грашу привреде када јој се осим природних тешкоћа — што свилена буба при најмањој промени ваздушне топлоте скапава — још и у том правцу тешкоће чине, да ни потребну храну за бубе — која је и онако далеко лошија, него она у јужним крајевима — ни за новац не може набавити.

Тешко је за то приватним личностима и приватним привредним друштвима у велико се бавити свиларством. И баш зато, што ова цела установа код нас на врло лабавој и врло трајавој основи стоји сама држава се бави свиларством. Она је заштитник и велики подузетник те привредне гране. Она мора да се њоме бави и онда, када наплаћује и велике суме, као што засада доиста и чини. Њој је само у могућности одгајивачима за свилену бубу таку цену дати, да их задовољи, да омогући да поред садање скупе надница овим малим привредницима та привредна грана се исплати, јер да то не чини, сиротиња наша, чим на другом привредном пољу више може заслужити него на свиларству, оставиће га, неће се бавити више њиме и тиме ће свиларство код нас наједаред пропасти.

Ко је икада завирио у привредну грану свиларства, тај зна са каквим је управним трошковима скопчана: подела семена, надзор над одгајањем, сам откуп од одгајивача, подвозни трошкови, смештање свилене бубе у стоваришта, дављење, сушење итд И после свих ових издатака преостаје нам још оно велико питање: на којој светској пијаци, уз какве нове подвозне трошкове моћиће се наша роба продати? Даље рачунајући ове нове трошкове, је ли у стању овдашња свила са италијанском и француском робом, која је каквоћом свакако боља, на светској пијаци конкуренцију одржати?

Осим горе споменутих природних тешкоћа наше свиларство убијају скупи управни трошкови, који по свакој кили свилене чауре износе једну круну

Ми из три килограма сирове свилене чауре после сушења истих добијамо један килограм. Сваки килограм сирове свилене чауре стаје нас 2 кр. 50 потура. Према томе један килограм угушене свилене чауре стаје нас 7 кр. 50 потура. Овоме треба додати једну круну на управне издатке, даље подвозне трошкове за Италију, који износе од сваког килограма 50 потура, дакле укупно нас стаје килограм угушене свилене бубе 9 круна, док је берзанска цена талијанске свилене бубе данас 8·50 франака 8 кр. 10 потура. Према томе ми на свакој кили угушене свилене чауре губимо данас 90 потура, претпостављајући, да је наша роба најмање рав на талијанској — што ја одлучно сумњам

Ето то су узроци, због којих ће савез земљорадничких задруга ове године на свиларству губити.

Но да нико не мисли, да сам ја споменуте управве трошкове онако од ока по килограму у једној круни утврдио, разложићу и ово

По мојој процени у Троједници произвађа се просечно годишње за сада до 300.000 килограма сирових свилених чаура. Ту количину има годишње да сакупи савез Сада је отприлике толико, но ако се та културна грана унапреди, временом ће бити и више, и треба да буде, јер само ће се тако та грана моћи исплатити. За ту количину треба најмање 10 станица, где ће се ове свилене чауре убрати. — Зграде за ту сврху стају 100.000 круна. Треба даље за сушење свилених буба 5 магаза, што износи 400 000 круна. Поред сваке магазе има се ставити једна тако звана „Пелегрино“ пећ, које вреде 100.000 круна. Дакле мора се до 600.000 круна уложити да бисмо могли свилену бубу приуготовити за светску пијацу.

Но са овим није још све исцрпљено, јер је потребан још за ову установу један стручан главни надзорник, који са платом, дневницама и путним трошком годишње 14.000 круна стаје. Пет надзорника поред магаза, они са путним трошком, дневницама 15 000 круна троше — Споредно особље и слуге, које годишње најмање 10 000 круна потребују Даље издатци за гушење, сушење и пребирање споменутих 300.000 килограма свилених буба, — за гориво, угаљ кокс, особље око машина и иноземно стручно особље — јер овога код нас нема, — шта стаје то?

На основу свега тога, најумеренije рачунајући, рачунам ја само круну управних трошкова — но овде још није урачунан онај губитак камата на оне своте, које су одмах почетком сезоне укупљачима на расположење стављене И то износи лепих неколико хиљада круна.

Ако је дакле савез, по моме рачуну, 300 000 кила сирових свилених чаура убрао, добио је од њих 100.000 кг сувих. Губитак ове године је дакле 80—90 хиљада круна и то у најбољем случају т. ј. ако свила наша потпуно по каквоћи може да се такмачи са талијанском и ако цене свилених чаура још не падају По себи се разуме, ако би цене случајно поскочиле, губитак би се свакако умањио — но по садањим приликама светске трговине на то није ни мислити.

У рационалном свиларству као побочне гране су свиларске фабрике, које тамо, где се радна снага дневно плаћа једном круном, код количине од 300.000 килогра-

ма сирових свилених чаура могу да постигну 20 000 круна чисте добити. Но и ово подузеће за саму инвестицију потребује нових 500 000. круна, осим тога за промет 300 000 круна То намерава да створи и савез земљорадничких задруга, као што сам од њихова секретара извештен, јер желе, да досадање подузеће у неку руку сачувају од губитка.

Но ни овом подузећу не проричем ја велику будућност, јер у Троједници за тај фабрички рад нема стручних снага. Оне се само временом могу створити За сада пак радне стручне снаге морају се из Италије донети, те пак дневно најмање 1·50 круна стају. И тако би разлика у радној снази износила 40·000 круна, што би на сваки начин према другим јефтиним радним снагама токође један нов губитак био И онда још увек остаје оно отворено велико питање да ли у земунској творници произвођена свила може издржати утакмицу на светској пијаци.

Из свега овога је јасно, да и ова грана свиларства захтева врло велику техничку и трговачку (комерционалну) спрему. На челу оваке установе треба да стоје врло стручни људи, јер иначе најмањом непажњом такова свиларска творница врло лако може да изгуби по стотине хиљада — што се код нас у Угарској досада већ врло често догађало и тамо, где је државно руководство и државни надзор.

При једној мало незгодној години огроман се новац може изгубити. А ту накнаде нема, јер произвођач је обично врло сиромах. Код нас то нису ни ретке појаве, јер се често догађа, да се чауре услед влаге уплесне, да се чауре пре времена почне увијати и онда наједаред застане. Или, када су кишовита времена од влажна лишћа, даље када иза хладнија времена наступе велике врућине бубе се успавају и поцркају У оваким приликама све чауре можемо на ђубре бацити, а поред тога шта је најгоре у том подузећу, мали произвођач изгуби сву вољу на свиларство и идуће године неће ни да чује за њега Сав терет се на управу баца, зато се лако може десити, да цела установа и банкротира.

То и нас врло лако може задесити, јер наш мали произвођач нема никакве стручне спреме, тим мање довољне интелигенције за ту привредну сврху.

Доказа ради навешћу један пример. Десило се у Италији 1889. године. Сви фабриканти својим подузетницима већ су издали уобичајене зајмове и то 4 франка по килограму Када је дошао ред, да се роба убере, чауре су тако рђаве биле да на израду није било ни мислити. Овом приликом фабриканти свиле изгубили су милионе а чауре свилених буба са 40 франака скочиле су на 130 франака Дабогме они, који су свилених чаура имали у резерви дођоше до ванредне зараде — но на жалост тих беше врло мало.

То сам зато споменуо, да докажем да је ова привредна струка многима и главе дошла, јер је многим опасностима изложена. Нарочито код нас о добитку, по моме схваћању, ни е ни говорити, јер пити је поднебље повољно, нити раденичке снаге наше имају доста спреме, ни интелигенције за ту привредну грану, особито још сада, када је раденичка снага тако скупа, када немамо довољно техничких и комерционалних органа, нарочито баш за ту сврху.

Нећу ни да говорим о новчаним средствима, што је у стању само држава из своје благајне подмирити, где губитак од 100—200 хиљада круна никакву улогу не игра, а не један савез сиромашних земљорадника задругара, чија горко зарађена крајцара биће утрошена у оно, о чему он ни појма нема, и на таку сврху, од које непосредно врло мале или скоро никакве користи неће имати.

На сваки начин лепо је, да се савез задругара брине, да и онај најсиромашнији и најјаднији дође до коре хлеба, но увек као рационалан економ и трговац у првом реду треба да пази, да ли његова уложена свота стоји у потпуној саразмери добита са оним жртвама, које има да поднесе. Ако не стоји, онда не да није му оправдан рад, него је на противан за осуђивање.

Јер узмимо конкретан случај Савез земљорадничких задруга ли за инвестицију самога свиларства треба капитал од 600 000 круна. Ако хоће још и виларну фабрику да подигне, за зграде, као што сам горе навео, потребно е још нових 500.000 круна, то чини укупно један милијон и 100 хиљада круна чисто на зграде. Где је сад за обрт те творнице потребних најмање 300.000 круна? А на послетку на то нећу ни да одговорим, шта новаца стаје скупљање 300.000 килограма свилене бубе; какав новац то репрезентира, када један килограм дављених чаура стаје савез по килограму девет круна?

Нећу ни да спомињем шта може наступити, ако савез тако много утроши, па наједаред наступи онака новчана криза, као што је последња била, или и од ове још већа Да савез на ове некретнине велика зајма добити не може, то је сигурно — јер велике потребне вредности нема Коме требају зграде свилених баба? Шта ће бити сад, кад можда камата на узајмљен новац поскупи, кажимо да се удвостручи?

Јер не треба да заборавимо ни то, да по савезним правилима §. 8 тачка в) сваки члан дужан је најмање да упише један удео, који износи сто круна; даље тачка г) да за обавезе савеза солидарно (т. ј. један за све, а сви за једнога) сваки члан савеза јамчи у двадес тороструком износу уписаних својих удела. Што толко значи, да сваки, који има једну честицу од 100 круна, примио је на се обавезу од 2000 круна.

Може на ово когод рећи, да до тога никад не може доћи да се цела обавеза изцрпе. Ја на против тврдим, да ако се несрећа деси, да се то врло лако може догодити. — Има врло много чланова у савезу, који имају много мањи капитал од 2000 круна. И у том случају онај, који има 2000 круна или већи капитал пошто један за све и сви за једнога одговарају, лако се може десити, да појединац узмора одговарати од сваке чести це до 2000 круна, баш зато што појединац, који је обавезу примио, нема иметка у вредности д 2000 круна. Зато при такој обавези врло добро треба очи отворити, када задругарско имање улажемо и у име њихово, на њихову грбачу нове обавезе примамо

Его то су узроци, због којих сам овом приликом јавно прозборио. Може бити, да ја песимистичко посматрам целу ову ствар мада наведена разлози уз мене говоре.

Зато чувајмо ову нашу лепу установу, задругарство наше, као зеницу ока свога. Немојмо више стварати него што нам снаге дозвољавају. Не пружајмо се даље него што нам губер допире; не прекорачујмо границе своје снаге

Манимо се свиларства. Оставимо то Талијанцима и Кинезима то није за Србина. Плуг је за њега. У агрикултурним грана ма помогнимо и васпитајмо наш српски народ, јер то му је основни зачетак прошлости његове — а и будућност му. Подајмо му у овој грани стручне спреме, знања и интелигенције — та и ово поље је тако велико, да га прегледати не може — па смо свом позиву сасма задоста учинили.

А моје песимистичке бојазни не остварише се! Дао Бог, у овој ствари никада не имао право!

Др Ђорђе Тапавица

Нови Сад, 21 јуна

Преговори између хрватско српске коалиције и мађарских посланика. Донели смо шта је Загорац у „Хрватској“ изнео о току преговора између чланова хтватско српске коалиције и некојих посланика мађарске коалиције. И Загорац је нагласио, како ће се преговори наставити у јесен а завршени су тиме да бан Раух мора одступити. „Пестер Лојд“ обратио се на Белу Раковскога, који је био један од главних преговарача и питао је, колико је истине у оној изјави Загорчевој Раковски се радо одазвао, да изнесе како су ти преговори текли. По њему ствар је отпочела и развијала се овако: Некоји посланици хрватски, а међу њима и Загорац, обраћали су се час једном час другом мађарском посланику и изјављивали своју жељу, да се изглади мађарско хрватски конфликт. Потпуна је неистина да је приближење тражено од мађарске пучке странке или у опште од мађарске стране Недељама су покушавали да изведу зближење. Од посланика угарске коалиције мољени су од Хрвата за посредовање, Адамовић, Симоњи Семадам, он Раковски као чланови пучке странске и гроф Ладислав Семзеи, члан уставне странке. Он Раковски и његови другови изјавили су Хрватима још претходно, да немамо никакву пуномоћ и не би били у стању, све кад би припадали опозицији, да посредујемо између угарске владе и њих. Но пошто видимо мирољубиво расположење Хрвата, стојимо им радо на услузи али само у толико, ако би се радило на томе, да се доведе до зближења између хрватских посланика с једне, а министра Јосиповића и бана с друге стране. И пре а и за време преговора, он Раковски чешће је изнео своје уверење, да само министар за Хрватску и Славонију или бан могу посредовати између хрватско српске коалиције и угарске владе. Како су за време преговора хрватски изасланици чешће излазили са жељама, које угарској влади могу изнети само министар за Хрватску и Славонију или бан, преговори су прекинути. „По себи се разуме, да под таковим околностима, меморандум о коме спомиње Загорац, нити је мени, (Раковском) нити једном од мађарских посланика посредника предат. Ни један мађарски посланик не би такав меморандум примио, а нити би имао права на то“. —

Према овој изјави Раковскога, ти су преговори прекинути на чисто и неће се наставити на јесен. Осим наравно ако хрватско српска коалиција из горуће жеље да дође на владу, не пристане и не умоли Рауха да посредује. Исто тако не стоји онако ствар са условима хрватске коалиције, који и ако је напуштено „чврсто стајалиште“ хрватско српске коалиције, ипак још доста звучно звоне. Те су услове накнадно протверцовали у јавност, да не би против себе толико силну огорченост у народу изазвали. Из изјаве Раковскога излази то, да је при преговорима главно било, како хрватско српска коалиција да дође на владу, и кад није могла то да постигне преко угарске владе, она је почела мољакати непрестано мађарске поједине посланике, да они то покушају извести. — Шта је још све било за време преговора тих, од хрватско српске коалиције силом изнуђених, јарко сунце проказаће и то.

Политички преглед.

Нови закон о екзекуцији. Угарски сабор у јучерањој својој седници отпочео је претрес законског предлога о екзекуцији. Познато је да у угарском сабору има много противника овом законском предлогу, који хоће бар мрвицу имања да очува сиромашном ратару који је пао у канџе несавесних спекуланата са давањем зајма. Исто је тако познато, да је тим противницима једном већ пошло за руком да тај предлог скину са дневног реда. Ну министар правде Гинтер и пословао је, да се и опет стави на дневни ред за расправљање. У штампи се много писало о овој ствари и тобож забринути пријатељи народни истицали су, да је овај предлог штетан тобоже с тога, што ће сада сви зајмодавци повијати своје дужнике и упропастити их пре но што тај закон ступи на снагу. Наиме трубили су, да ће тај законски предлог ступити у живот тек после неколико месеци, па чак и после годину дана Ну јуче је министар Гинтер обеснажио и тај им изговор. Министар је изјавио, да ће нови закон о екзекуцији одмах после краљеве потврде ступити у живот А да се не би повредила већ стечена права (веровника), одредио је прелазно време од тридесет дана. — За тих тридесет дана могу веров-

ници пријавити суду своја потраживања и у погледу ових као и оних потраживања, чији рок плаћања пада пре но што се нови закон објави, важиће још за годину дана стари закон о екзекуцији. — У јучерњој седници угарског сабора примљен је овај законски предлог у целини и отпочета је специјална расправа, која ће се такође завршити ових дана

Министарска криза у Србији. Из Београда добијамо ову брзојавну вест: Има изгледа за брзо решење министарске кризе, пошто Пера Велимировић има овлаштење, да са самосталним радикалима поведе преговоре за споразум на широј основи и ти су преговори отпочели и трају. — По другим вестима, које стижу из Београда, доиста је наступио обрт у решењу кризе. У клубу старијих радикала усвојено је мишљење дра М. Миловановића, да се самосталним радикалима понуде три места у министарству. Уједно да им се остави на вољу да одмах уђу у владу и онда да се прими буџет и трговински уговор Или да се то прими под владом старијих радикала, па онда да се образује заједничко министарство У клубу самосталних радикала сви су осим двојице тројице то прихватили и примљена је коалиција са старијим радикалима, а Љ. Стојановић и Љ Давидовић опуномоћени су да одмах о том известе клуб старијих радикала. У стану Андре Николића састали су се у четвртак у вече изасланици старијих и млађих радикала и то: Велимировић, Миловановић, Николић и Љ Стојановић, Љ. Давидовић и Ј. Жујовић. Преговори су настављени и јуче у петак, а за пред вече сазване су клупске седнице и једних и других. И изгледа да је јуче споразум утаначен. Још се истиче да ће прво доћи на владу само старији радикали У току идуће недеље изнели би се пред скупштину буџет и трговински уговор. Самосталци ће говорити и против једног и другог предлога, али ће пустити већину, да приме обоје Одмах за тим би народна скупштина била одложена до 1 октобра. А за то време изасланици старијих и млађих радикала утврдили би програм коалиционе владе У тој влади би самостални радикали имали три портфеља и то по свој прилици министарство правде, п освете и привреде, а били би министри њихови: Драг. Пећић, М. Драшковић и Љ Давидовић. — Још се вели, да је у грађанству београдском добро примљена вест о могућем споразуму обе радикалне групе

Састанак немачког и руског цара. Од састанка у Ревалу непрестано се поговара, како ће се ускоро састати и немачки цар са руским царем. И тврди се, како је цар Вилхелм изразио жељу, да на том састанку види и руског министра спољашњих послова Изволскога. Састанку би био смер, да предочи свету, како су још увек добри односи између Русије и Немачке и како нема опасности за светски мир. Пронео се глас, како у немачко посланство у Петрограду стижу већ путни сандуци цара Вилхелма. На све то одговара се службено, да о том састанку није ништа познато. Ипак се из свега овог види, да би неко необично желео тај састанак и да су из те жеље и поникли гласови.

Стање у Персији. Да би се склонили од насиља шахове војске, многи су људи нагрнули на руско а још више на енглеско посланство у Техерану, тражећи склоништа. Да би то запречио, шах је јаком посадом опколио енглеско посланство, те ова није дала ником унутра. На то се енглески посланик потужи својој влади и ова одмах по ове шаха, да повуче своју посаду. Шах је тражио, да енглеско посланство изда све бегунце. Енглеска влада је одговорила, да ће то учинити, ако се шах писмено подвеже, да ће штитити живот и имање оних бегунаца и ако обећа, да ће се свима, што су оптужени ради других каквих преступа осим политичких, судити пред непристаним судом, а у присуству једног члана енглеског посланства. О том је пала реч и у енглеском доњем дому. и министар Греј, одговарајући на интерпелацију једног посланика, саопштио је оно што смо горе навели. Поступак шахов назвао је дрским, јер се из њега види, да шах мисли, као да енглеска влада потпомаже устанике против шаха. „Дељи Телеграф“ јавља, да се шах преко персијског посланика у Лондону потужио краљу Едуарду на поступак енглескога посланства Краљ Едуард је одговорио, да потпуно одобрава поступак посланства После ове лекције шах је одговорио жељама енглеске владе и повукао посаду од енглеског посланства.

Simplicissima.

7. (20) јунија говорио је радикалски посланик др Младен Лисавац у заједничком сабору против законске основе о порези на шпирит. Почео је српски, а наставио и довршио мађарски. Шта је говорио могао је сваки писмен човек читати у новинама, а како је говорио, доказује то, што су га чланови владе и велики број мађарских посланика пажљиво саслушали, па макар да је против њих говорио, пљескали му на завршетку, јер респектују разлог и начин спремна и способна противника.

Црни Светозар и тевабија изађоше демонстративно из саборнице, чим је Лисавац стао говорити; а знајући, да њих не би нико ни зарезао, поведоше и Хрвате, којима су зато спремни учинити сваку противуслугу, кад треба демонстрирати, викати, и плавити се.

Својим изласком нису дошуше никакву сенсацију побудили, а Лисавац и тако није говорио њих ради, него ради ствари и у заштиту малих шљивара и виноградара у краљевинама Хрватској и Славонији, — али су велеможна господа тиме само и опет пружили доказа самохвалене »интелигенције«, »знања« и »спреме« свога вођова Светозара Прибићевића II.

Верујемо, да је и досадно седети па не разумевати, шта се говори, а поготову некоме, који силом хоће да буде саборски dummer August, — кад се ето упадице не дају унапред написати и из туђег превода читати; шта више верујемо ми, да ти »народни борци« не би никад ни завирили у саборницу, да их она проклета штипендија не сили.

И зато нека је просто Прибићевићу, Буду и Бањанину, што су изашли, ама да су бар после у кавани завирили у новине, да довиђају шта је и како је Лисавац говорио, или бар да су си дали превести његов говор од — Душана Поповића!

А кад већ не осећају потребе, да се обавесте о свему, што се збива и говори у сабору, због кога као »љути борци« за народна права у Пешти бораве, оно бар да читају нешто, о чему хоће да пишу новине!

Е али то њима није потребно, њима је прва и потња сврха сваког рада лаж, клевета и безочно ружење и опсадање радикала, јер од тога живе, то их одржаје на »новинарској« позицији и отуда протурује у саборе, те им обезбеђује господство и масно ухлебије.

Зато су они из „Заставе“, где је био цео говор Лисавчев (који нису читали), дочепали примедбу, како су Лисавцу и Мађари, против чијег је предлога говорио, пљескали, па отуда срочили ову натковску белешку:

»Из тога се види, како је Лисавац морао говорити о том најновијем мађарском порезу, који ће огулити и упропастити нашег јадног ратара, кад су му Мађари одобравали. Срамота!«

Самота нека је вас перфидне лажовине!

Али ви не знате, шта је срамота, јер да ималете стида, не би тако измећарски пљували истини у очи.

Знате ви врло добро, да је Лисавац говорио поштено, стварно и родољубиво, али кад не могосте крај све своје пакости ниједне реченице његово побити нити искренути, — а ви састављате натковски белешке, да харангирате своју телад.

Па докле тако?

Зар заиста нема у самосталној страници света, који има своје очи, да провиди ту бесрамну игру око затуђивања и харангирања јадног српског народа? Или ако их има, зар су баш сви Прибићевићи?

Чујте, којих вас се тиче! **Doctus.**

Позив на претплату.

1. јула 1908. године отварамо нову претплату на трећу четврт

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне који желе, да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура.** — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца.**

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се двапут дневно шаље лист кући, **9 круна на три месеца**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове а претплата за њих стаје **4 круна годишње а на три месеца 1 круна**

Нови претплатници, који одма пошљу своју претплату за трећу четврт 1908. добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист.

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом.**

По решењу управе, лист се **ником не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, јуна 1908.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Кнез Трубецкој о нами.

Пре својих шест недеља боравио је у нашој средини Рус, кнез Григорије Трубецкој, члан руске думе, који се кренуо да проучи Југословене, Македонију и нарочито нас Србе. У московском листу „Рускоје Слово“ датираном 5. јуна по старом изашао је чланак Трубецкога о Новом Саду и о утисцима које је он понео одавде. Са ванредном похвалом говори о саборној цркви, о појачању гимназијског кора, о Матици, о гимназији и о свима нашим културним тековинама. Истиче како се српска модерна литература и култура овде у Новом Саду зачела, како је Нови Сад дао Србији прве професоре, научењаке политичаре и како је из Новог Сада пошао савремени српски покрет, културни и књижевни. — Не може да се нахвали лепоте Каменице и околице. Као што се из овог дописа види, на Трубецког је Нови Сад и околица учинио ванредан утисак што се види већ и из тога, што је Новом Саду посветио дугачак чланак пропраћен са пуно историјских реминисценција о нашем доласку у ове крајеве и о другим стварима. „Рускоје Слово“ је један од најугледнијех руских листова и држим да овај чланак Трубецков неће остати неопажен.

Кочић оболео.

Уредник бивше бањалучке „Отаџбине“ Петар Кочић писао је писмо народном претставнику из Сањског Моста, да је оболео. Ради тога се овај представник обратио шефу правосуђа Шеку, да испослује за Кочића допуст на који месец ради опорављења. Шек је учинио потребне кораке код државног надодветника и изјавио, да се нада, да ће надодветник одобрити допуст Кочићев.

Испит зрелости у српској великој гимназији у Срем. Карловцима.

У српској великој гимназији у Карловцима одржан је испит зрелости први пут по новим прописима, које је издала кр. хрватско-славонска земаљска влада. Испит је био од 27. јунија до 2. јулија о. г. председавао му је изасланик кр. земаљске владе проф. др. Стеван Босанац. Испиту се пријавило 33 кандидата, од којих су 4 одступили пре испита. Од осталих 29 проглашени су зрелима са одликом: Кашиковић Реља из Сарајева и Симеоновић Марко из Ирига. Једногласно су проглашени зрелима: Бан Никола из Краљевца (Хрват), Вуксановић Давид из Шашинаца, Вселиновић Војислав из Кикинде, Илић Ђорђе из Земуна, Матковић Стеван из Карловаца, Меглер Ванделин из Карловаца, Мишковић Живан из Нових Карловаца, Савин Јован из Сарајева, Шаулић Новица из Језера у Црној Гори. Већином гласова проглашени су зре-

лим: Бабић Милан из Грачаца, Божић Никола из Карловаца, Вурдеља Дмитар из Могорића, Живковић Здравко из Нових Карловаца, Јеремић Бранислав из Бачипаца, Јеремић Јован из Митровице, Јовић Адам из Класића (Хрватска), Кристић Мартин из Карловаца. Николић Васа из Ст. Пазове, Станковић Божидар из Петриње, Станковић Симеон из Лежимира, Фрушић Јанко из Дивоша.

Карловачки матуранти свом професору.

На забави, коју су свршени матуранти приредили у корист подизања споменика српском књижевнику и свом бившем наставнику професору Павлу Марковићу Адамову, пало је чиста прихода 100 круна и 10 потура. Исту су своту предали приређивачи благајни друштва „Змај“ на сачуване. Заиста је похвално од наших матураната, да се таким пијете том сећају свога бившег вредног наставника, који је омладину више свега љубио.

Словенски ђачки конгрес за Сичинског.

На потстрек пољачких ђака упутио је конгрес словенских ђака у Прагу на дворску канцеларију овај телеграм: Под тешким утиском од пресуде, што је изречена над Сичинским и обзиром на то, да чин носи чисто политичко обележје и да би извршење пресуде за дуга времена онемогућило споразум између два братска племена (Русина и Пољака — У.), учесници словенскога ђачкога конгреса шаљу молбу на његово царско величанство, да осуђеника потпуно помилује.

Концерат српске краљевске гарде.

Музика краљевске српске гарде под управом свога капелника Ст. Биничког, приређује у среду, 8. јула (п. р.) 1908. године у Новом Саду у великом киоску Гранд Хотел Мајера (у случају непогодног или лошег времена пак у великој дворани Гранд Хотел Мајера) свој велики војнички концерат.

Распоред: I. део. 1. Бинички: Краљеве гарде марш. 2. Менделсон: Riu Blas увертира. 3. а) Фарари: Valse-Berceuse б) Котлар: Monte Christo, Celebre, valse tzigane. 4. Маринковић: П. коло песама, из Војводине. 5. Бинички; Из мога завичаја, увертира (Бр. 1. четворка). 6. Брамс: Мађарске игре. а) Бр. 4. — F-moll. б) Бр. 6. — Des-dur. 7. Вагнер: Велика фантазија из опере: „Валкире“. 8. Мокрањац: Из Старе Србије и Македоније (VII. руковет). 9. Валдтајфел: Један дан у Севаљи, валцер. 10. Планкет: Фантазија из оперете: „Корневиљска звона“. 11. Андрејевић: „Јакшић“ марш. Почетак тачно у 8 сати у вече. — Улазна цена 1 круна од особе.

Заробљеница својих родитеља.

Из Мадрида јављају, да је у једном месту у Каталонији откривен овај случај. Отац и мати држали су у једном затвореном простору своју рођену ћерку затворену читавих 16 година. Један комшија потврђује то власти. Кад је полиција створила кавез, имала је шта и видети. Девојка, којој је 25 година, беше гола нага, сама кожа и кост, иде на четири ноге, не зна говорити, већ муца неке неразговетне гласове, налик на луде. Родитељи су је хранили као какву животињу, травом и отпацима из кујне и са стола. Полиција је родитеље одмах ухватила. Светина је покушала, да ове нечувене злочинце линчује (одмах и сама суди убиством).

Испит у православној српској богословији у Срем. Карловцима.

17. (30.) јунија завршени су испити у православној српској богословији у Ср. Карловцима. Из извештаја види се, да је у богословији било свега 91 слушалац. Од тих су 65 положили испит, а 26 је које одступило, које пало на испитима. Од 22 слушаоца IV. године 13 је оспособљено за свештенички чин.

Брзојави „Застави“

Стигли 21. јуна

Суђење у Котору.

Котар Са 10 против 2 гласа, поротни суд у Котору ослободио све оптужене Црногорце. (У которском затвору већ су осам месеци чамили Црногорци Петар Новаковић, Радоња Поповић, Вујадин Вујачић и Милутин Миличевић, које је црногорска влада оптужила била такођер као учеснике од ње срамно удешене афере са бомбама и завере против кнеза Николе.

Они нису издани црногорској власти, али им је суд био тек пре три дана у Котору Суд је тад пристао био на захтев државног тужиоца которског, да се са Цетиња изишту стенографске белешке са суда на Цетињу И данас је била поново расправа, и ма да је тај записник цетињског суда прочитан, оптуженике је которска порота ипак ослободила. Најбоља ћушка за цетињску господу што ведре и облаче. Пр. Ур. „З“.).

Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Трговина.

НОВИ САД, 21. јуна 1908. године.

Пшеница прве каквоће стара 23 к. — до — к. п.
Пшеница нова 20 к. 60 п до 20 к. 80 п.
Пшеница средња 20 к. 20 п. до 20 к. 40 пот.
Пшеница лакша 20 к. — п. до — к. — пот.
Наполица нова — к. — п. до — кр. — пот.
Јечам нови 12 круна 60 пот. до 12 кр. 80 пот.
Зоб нова 16 кр. — пот. до — кр. — пот.
Кукуруз у зрну н. 14 кр. 20 п. до 14 кр. 40 п.
Кукуруз у клину н. — кр. — п. до кр. — п.
Маст 132 кр. — п. до — кр. — пот.
Сланина 132 кр. — пот. до — кр. — п.
Сланина пашена 132 кр. — п. до — кр. —

Свиње угојени тешки 92 до 94 пот.
Свиње средње . . 88 до 90 пот. } кил
Свиње лаки . . . . 84 до 86 пот

Теоци 72—76 по киле
Овци пар —— кр.
Јагњци 16—32 пар

Стање воде под Новим Садом.

21. јуна било је . . . . . 2·45
22. јуна било је . . . . . 2·34

Sanatogen

препоручује више од 1000 професора и лечника свију просвећених земаља као најутицајније средство за снажење и освежавање.

Снажи тело.

Јача мишиће.

Може се добити у апотеци и дроге ријама. Брошире бадава и франко разашиље
BAUER & Cie., Berlin S. W. 48.
424 12—12

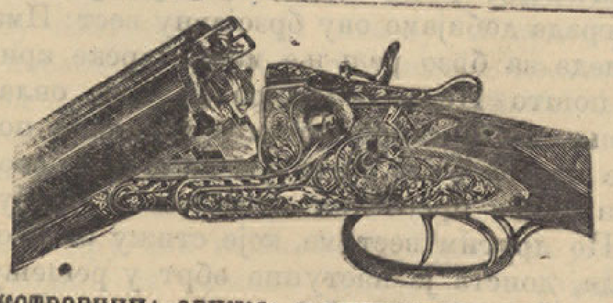

РУКОТВОРНИЦА ОРУЖЈА И ПУШКАРСКИ ВЕЛЕЗАВОД
ЛАДИСЛАВ СВЕСТКА a spol.
Праг, Чешка, Вацлавски трг бр. 53.

препоручује своје гласовите, одличне ланкастерке, које се одликују изврсним пуцањем, као и необичном дуготрајношћу. — Званично одобрени специјалитет цеви са сзнаком:

„Велефини армадски челик“.

Велики избор револвера и флоберта

Једина фирма, која је издала преко 100 страна велики хрватско српски ценик, тискан и латиницом и ћирилицом. Ценик шаљем бесплатно, кад ми се пошаље адреса и занимање. Цене умерене.

Особама вредним кредита на умерене месечне отплате. 257 1 22

АБАЦИЈА-ВОЛОСКА, ПАНЗИОН ДЕНК.

Најфинији породични дом, непосредно на обали, без прашине, положај без сваке ларме; за опорављање здравих и немоћних! Најлепше морско купатило Церниковић, у најближој близини одабрана кујна. Панзион од 7·— круна на више. — Проспекти се разашиљу. 646 11—48

МУШКА И ЖЕНСКА ПОМОДНА ТРГОВИНА
ПОТРЕБУЈЕ ДВА ДОБРА
СТАРЈА ПОМОЋНИКА
који говоре српски, мађарски и немачки и
ВИШЕ ШЕГРТА из боље куће.
Ступање одма.

ЧАВИЋ и ПОПОВИЋ
787 1 2 Нови Сад

НА ЗНАЊЕ!

Овим јављам поштованој публици из Новог Сада и околине да сам досадању

ГОСТИОНИЦУ
ПОКОЈНОГ МАРТИНА МАЛДАКЕРА

на ћошку главне и телечке улице у своје руке преузео и исту гостионицу сасвим реновирао.

Молим поштоване моје госте, да ме изволе удостојити многобројном посетом, а ја ћу се трудити да их у свему што се тиче доброг јела и изврсног пића а са најтачнијом и брзом послугом удостојим, бележим се 790 1—3

с особитим поштовањем
МАРТИН МАЛДАКЕР млађи,
гостионичар у Новом Саду, главна улица.

БЕОГРАД **ХОТЕЛ „МОСКВА“** СРБИЈА

У НОВОЈ ПАЛАТИ ОСИГУРАВАЈУЋЕГ ДРУШТВА „РОСИЈА“

Хотел првог реда

на најлепшем и најживљем месту у Београду, — на Теразијама — са 40 елегантно намештених соба и салона, све са улице, са дивним и романтичним изгледом на Београд и околину. Нов намештај и рубље. Собе за купање. Електричне дизалице и сопствено електрично осветлење. Зими парно грејање. Поред све елеганције цене су хотелским собама умерене (од 3 динара па на више).

789 1—

Две велике ресторације

елегантно намештене, са одличном српском и француском кујном. Најбоља француска и српска вина Пиво се точи: српско и баварско (минхенски Шпатен). Све цене умерене.

Кафана хотела „Москва“

елегантно намештена и раскошно осветљена. Пред кафаном налази се цвећем украшена и многим електричним сијалицама осветљена тераса. Свако вече концертује од 7—11 сати оркестар Српског Народног Позоришта. У кафани могу се добити: одлична српска кафа, меланш, сладоледи, ледена кафа, најфиније посластице и разне закуске.

Кафана „Москва“ прима сем листова из свију српских крајева и најчувеније словенске и друге светске политичке листове као и разне журнале.

Засебна соба за билијаре.

Банкети, свадбе, ручкови и пријатељске вечере

могу се приредити у засебним одајама по умереним ценама, а по претходном споразуму и погодби.

ХОТЕЛ „МОСКВА“.

Најопсежније јемство!
Повољни услови за плаћање!

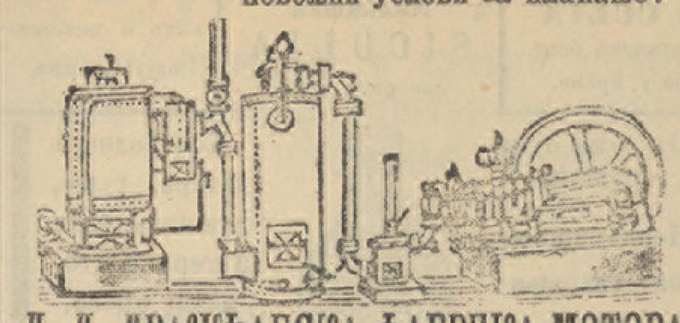

Д. Д. ДРАЖЂАНСКА ФАБРИКА МОТОРА

(A. G. Dresdner Motorenfabrick)

једна од најстаријих и највећих

ФАБРИКА МОТОРА

лиферује најсавршеније, трајне, тачно припознато и сигурно функционирајуће и који са мало трошка раде

МОТОРЕ и ЛОКОМОБИЛЕ

за увлачење гаса, за бензан, за плин, за олај, за ацетилен.

704 3—20

Главно заступство и стовариште

GELLÉRT IGNÁCZ és Tsa Budapest Terézkörut 41.

Телефон бр. 12-91.

ЛИБМАН и ТОТОВИЋ

НОВИ САД

Житна пијаца бр. 1.

Ћурчијска ул. 37.

ТЕЛЕФОН

бр. 159

ФАРБАРА

ВЕЛИКО стовариште гипса, цемента фирнајза, лакова, туткала пемзле, паркетпасте и разног материала, по врло умереној цени.

БРЗА И СОЛИДНА ПОСЛУГА!

769 42—50

Недостиживо средство за негу лица и руку јесте

1525 55—100

једино прави сасвим нешкодљиви Silva crem. Одстрањује суједице мрље, сунчане пеге и све остале нечистоће. Најсигурније средство. Може се и у јутро после прања рабити. 3 теглице 4 круне без даљег трошка ако се новац напред пошље. Где ее не би могло добити учује се из

лекарне Салватор А. Козјак Рума.

НАЈНОВИЈИ И НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈИ РОМАН

„Цек Трбосек“

изашао је из штампе.

Цео роман има **206 свезака и 96 слика**.

Ко жели да набави овај најновији роман нека пошаље књижари **Рајковића и Ћуковића**, Београд, Теразије **десет круна**, па ће добити цео роман о њиховом трошку.

682 6 25

За 1. август ове год. п. р.
потребујемо за нашу

МОДНО-МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ

једног млађег и два старија

ПОМОЋНИКА.

Потребно је знање српског, немачког, мађарског и румунског језика.

Морају бити вешти продавци и солидног владања.

Браћа Ђорђевић-Нанчић

у Белој Цркви (Fehértemplom.)

707 3—3

ПОТРЕБУЈЕМ ДВА ДОБРА

млађа помоћника

једног ГВОЖЂАРСКОГ

и једног ШПИЦЕРАЈИСТУ

који говоре српски, мађарски и немачки и једног ШЕГРТА из боље куће

Ступање одма.

Н. ПАНАОТОВИЋ,
Нови Сад.

767 3—3

Дражбена објава.

Српска православна црквено-школска општина земунска расписује устмену и офертуалну дражбу на мањак ради градње српске вероисповедие школе.

Укупни прорачуњени трошковник износи К 238 184·91

Устмена дражба и писмена (офертуална) расправа одржаће се дана 29. јуна (12. јула) 1908. у 3 сата по подне у писарни српске црквене општине; рефлектанти могу сваког дана од дана увршћења ове објаве до дражбеног рока у писарни српске црквене општине пре подне од 9—11 часова, а после подне од 3—5 часова разгледати дражбене увете ка и односне трошковнике; у писмеим офертима имају дотичници писмено изјавити: да дражбене увете и трошковнике познају и да исте безуветно и обавезно примају.

Рефлектанти морају приложити 5 процената пишманлук.

Писмене понуде морају се предати до 29 јуна (12. јула) 1908. до 12 часова пре подне код општинске благајне; доцније приспеле понуде неће се узимати у обзир.

Онај чија се понуда буде примила, дужан ће бити на основу предрачуна и услова посебан уговор са општином ск апати.

Досталац је дужан да сноси трошкове колаудације.

Одбор задржава себи право поверења према подузетнику

Одбор у случају да није задовољан са исходом дражбе, може нову дражбу расписати.

Из седнице управног одбора српске православне црквене општине држане у Земуну 13. (26.) јуна 1908.

Перовођа: **Тома Марковић.** Председник: **Душан Димовић.**

762 2—3

Сезона 1. мај до 1 септембра

БАЊА КОВИЉАЧА

Ковиљача Бања у округу подринском, 6 километара од **Лознице**, на подножју планине Гучева, лежи 124 мет. над морском површином, а на обали валовите Дрине у пријатној луци са отвореним хоризонтом према Београду.

Клима пријатна ваздух увек свеж планински; средња температура 20° C

Ново модерно купатило у чисто сумпоровитој води која је 29 5° C топла.

Гвожђевита вода за пиће и за **очне спољне болести**

Природно сумпо овито блато.

СУМПОРНО КУПАТИЛО

има 12 порцуланских када I реда, 12 порцуланских када II. реда и 2 салонске каде за фамилије; оделења за парцијална купања оделења за пару, масажу и тушеве са два већа базена за општа купања

Гвожђевито купатило од 17° C

Ова бања лечи са највећим успех м: **шкрофулозу у свима њеним облицима и варијететима, малокрвност; реуматизам зглобова, и сва живчана оболевања реуматич е природе, хроничне катаре органа за дисање и варење, женске и кожне болести, и сифилис у свима његовим облицима.**

У бањи има 20 мод рно намештених соба, у вилама: Гучево, Дрина и Зора има 60 соба са и без намештаја; ресторан Јездићев са 16 соба, ресторан Бојићев са 20 соба са и без намештаја. Беле куће, Владића кућа са 50 соба без намештаја.

Бањски лекар окружни физикус дугогодишњи практичан лекар др. Ж Јашић у згради бањске управе

Приватни лекари препоручују се личним огласима

Пошта и телеграф од 15. маја до 15. септембра.

Бања је удаљена од Шапца 59 километара путује се колима

Ближа обавештења о бањи даје бањска управа у Ковиљачи.

Власник бање

ОКРУГ ПОДРИНСКИ

628 4 5

Прва хрватска творница стројева

и ливаоница жељеза д. д. у ЗАГРЕБУ

ДОБАВЉА НАЈЈЕФТИНИЈЕ И БРЗО

СТРОЈЕВА за произвађање ЦЕМЕНТНЕ РОБЕ.

Столове за цементне цревове на утор по најновијим калупима. Калупе за цементне цеви сваке величине.

Комплетне уређаје за цигљане, састојне делове за кружне пећи. Трансмисије, дизала, жељезне конструкције, ресервоире потребштине за водовод и канализацију

ЛИВАНУ РОБУ из жељеза, црв. меди и месинга. — Преузимље

ПОПРАВКЕ ЛОКОМОБИЛА, МОТОРА СВИХ ВРСТИ, КОТЛОВА И ЛКОСАИХ РАЗНИХ СТРОЈЕВА.

122 7—18

УЧЕНИЦЕ

примају се за наступајућу годину у једној овдашњој дистилираној кући, где ће имати читаву опскрбу, а у којој се говори немачки и мађарски.

Клавир стоји ученицама на расположењу.

Ближа извешћа код

госпође Јозефине Лор
Нови Сад
763 1—3 **Змијинска ул. бр. 27.**

ЂУЛА БАУЕР
ВЕЛИКА ПИВАРСКА РАДЊА
Нови Сад, (Ujvidék)
највеће стоваришће пива:

ПИЛЗАНСКОГ) прастарог извора
ВУДВАЈСКОГ) (Urquell)

Штајнбрушког првог мађарског деоничарског друштва.

Хагенмахеровог, будафокског и штајнбрушког деоничарских пивара а само у добу сезоне далеко чувено Салватор пиво

Дневно се пуни са модерним американ ским машинама за прање и пуњење флаша.

Поруке се брзо и јефтино обављају.

651 6—25

Од Ц. Кр. Земаљског Школског Одбора одобрен

● ПАНЗИОНАТ ●

са школом заједно за ученице, за више свестрано образовање

Христине Јовановић у Бечу
Wien VIII. Pfeilgasse 5.

Проспекти и најлепше препоруке стоје на расположењу. Леп положај. Собе са свима удобностима. Савесно васпитање и настава уз гимнастику. Конверзација: немачка, енглеска и француска Предају најбоље наставничке снаге.

ПРИЈАВУ И УПИС

ваља извршити што раније код управе овог панзионата, иначе се доцније пријаве после заузетих места неће уважити. 749 4—18

Тражим једну

Кафану или бирт

у вароши или селу. Четир стотине круна кауције могу положити. Понуде треба слати под именом „ТРАЖИМ на администрацију „Заставе.“

781 2—2

Лепота.

Најпреча жеља сваке даме је несумњиво: што лепша да буде, а да би могла постићи тај циљ, она узима сваку прилику маже лице са невероватним средствима, што у највише случајева има за последицу, да лице уместо лепше тако сатари, да после треба дуго времена и врло пажљиву негу док се лице опет поправи.

Једино у свету постојећи успех арадског апотекара Клеменса пл. Фелдеша са свијим Маргит-Кремом особито признат у Француској и Немачкој који је постигао, многе људе наводи да подражавањем овог светско-признатог нешкодљивог и против сваке нечистоће лица, сунчаних пега, бубуљица, флека и т. д. јединог чудноватог дјествујућег средства Наравно, да то ником није пошло за руком, јер тајну пр извађања Маргит-Крема искључиво само проналазач и произвођач познаје, који ту тајну за себе чува и препарат сам справља. Зато је Маргит-Крем увек једнак, израда пак најбрижљивија ради чега је дјејство брзо и сигурно. Зато се озбиљно свако опомиње да лице са свакојаким мастима не маже, већ да употребљује таково средство које је од енглеских, американских и француских славних лекара препоручено као једино сигурно, успешно нешкодљиво средство ради очувања лепоте. То светско признато средство за лепоту је Фелдешов Маргит Крем, који већ по употреби од 4—5 дана кожу лица савремено преображе, сунчане пеге бубуљице, флеке, митесере, црвенило на лицу и рукама одклања, лицу идејалну лепоту, свежину и младалаштво даје. При томе је Маргит-Крем сасвим нешкодљив. Једна тегла кошта 1 Круна; Маргит-Сапун 70 потура и Маргит-Пудер (бео, роза или крем) 1 Круна. Сва ова средства могу се сепаратно употребљавати. — Фелдемов Маргит-Крем може се читавом свету у свакој већој апотеци добити. Ако пак где год више на стоваришту не би било овда се треба обратити управо на проналазача:

Clemens v. Földes
Apotheker in Arad,

ГЛАВНА СТОВАРИШТА у Новом Саду: у апотекама Карла Гровингера, Гавра Плавшића, Јована Вујића и у дрогерији Оскара Клајна. 195 4—5

ТРГОВИНА МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ

Душана С. Монашевића
у НОВОМ САДУ

потребује једног млађег помоћника и два шегрта из бољих кућа.

747 2—3

!!! КАШАЉ !!!

ШЛУЋНЕ БОЛЕСТИ.	ПРОМУКЛОСТ.

до сад сигурно опробано средство Франклеове пилуле (погачице) лечнички препоручено. Врло пријатан укус. 1 велика кутија 2 кр. 40 пот. Две кутије шаљу се франко. Може се добити у апотеци

Frankl Antal
1532 24—40 Szeged, Felső város 30.

Само са именом **S CULIA** означене боце јесу праве.

Малнашка **SICULIA** изворита вода.

Најбоље лековито и освежавајуће пиће.

Одклања одма горушицу.

Ненадмашимо за стварање прохтева и за лучење слузи!

Главно стовариште у Новом Саду код Браће Вагнера

1575 31—30

Код болести катара, гуше, душника, беле цигерице, стомака, црева, бубрега, бешике надмаша све минералне воде.

Главно стовариште за Угарску.

Brázay Kálmán

Краљ свих соних-киселих вода.

Budapest
Jozsef-körút 37.
Телефон бр. 59-64.

Добија се у свима апотекама, дрогеријама и деликатесним трговинама.

БЕОГРАД. ○●○●○●○ СРБИЈА.

ОПШТА ПРИВРЕДНА БАНКА
(Allgemeine Handels- und Industrie Bank, Belgrad)

Капитал Дин. 1,000.000 ● Kapital Frs. 1,000.000

Прима улоге на штедњу из свих српских земаља.

Плаћа 6% годишње камате.

Адреса за писма: Општој Привредној Банци — Београд.
Адреса за телеграме: Banque Général.

402 19—30

СРБИЈА. ○●○●○●○ БЕОГРАД.

ТРАЖИ СЕ
самосталан трговац, Србин
за
стовариште намештаја у Будимпешти.

Знање мађарског и немачког језика неопходно.

Плата према способности. Ступити може одмах.

Оферте са копијама сведоџбе треба слати на **фабриву стларских производа „ВУКОВИЋ“** д. д. Kispest. 780 2—3

Кафански намештај

и то: 2 билијара, мермерни столови и остали предмети од инвентара. Са овим инвентаром може се евентуално и **гостиона под закун узети**, која је врло добра Даље један велики апарат са свом спремом за ацетилинско осветљење. продаје се одма по умереној цени.

Упитати у српској кафани

Недељковића

742 4— Бела Црква (Fehértemplom.)

ПРЕСА ЗА ВОЋЕ И ГРОЖЂЕ

које раде са сталним и двоструким притиском и одионом регулацијом **„Hercules“** за ручну употребу а са највећом израдом.

ХИДРАУЛИЧКЕ ПРЕСЕ

за врло велики притисак и груби рад

Машина за жрнање воћа и грожђа.

Справа за крунење грожђа (Abbeermaschienen). Потпуно удешене за цеђење шире, које су покретне или неокретне.

Справе за цеђење сокова од воћа, ступе за цеђење јагода.

Справе за сушење воћа и вељa, машине које љуште и секу воће најновије патентиране. које саме раде и који се преносе и возе.

Штрцаљке (**„SYPHONIA“**) за виограде дрва и за уништење горушице.

ПЛУГОВИ ЗА ВИНОГРАДЕ

НАЈБОЉЕ МАШИНЕ СЕЈАЧИЦЕ

Ф. Мајфарта и Друга.

„AGRIKOLA“ (Schubrad System) за сваковрсно семење, без да се мењају точкови за брдо и доњу. Најлакше се креће, врло дуго трају најјефтинија цена.

Машина за кошење, грабље за сено, пресе за сено и сламу за ручну употребу, машина за крунење, кукуруза машине за вршење, гепел, справа за чишћење, тријери, плугови, ваљци, бране, сечке и т. д.

Израђујемо и продајемо под гаранцијом као шпецијалитете најновије конструкције.

PH. MAYFARTH & Co.

591 4—14 **WIEN, II. 1 Taborstrasse 71.**

Фабрика пољопривредних машина ливница гвожђа и радионица за плугове. Одликовање са преко 600 златних и сребрних медаља итд. Опширни и илустровани каталози бадава и франко. Тражимо заступнике и препродавце.

Купујем старине:

Старе сребрне и златне новце, папирни новац и поштансле марке.

Јосиф Фукс

Н. Сад

768 1 5 **Главна улица бр. 13.**

ЦРЕПА

ПРВЕ КЛАСЕ ПРОДАЈЕМ

1000 по 28 круна

на стапарској жељезничкој станици.

У СТАПАРУ 16. јуна 1908.

770 2–3 **Неца Ковчин.**

СА ЕЛЕКТРИЧНИМ ПОГОНОМ

УРЕЂЕНА ФАБРИКА

Г. СКРБИЋА

ЗАГРЕБ, Илица бр. 40.

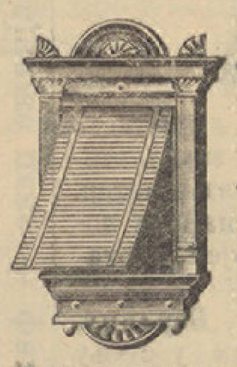

препоруча своје на гласу солидне и јефтине жалузије, дрвене, ткане и платнене ролете, жељезне и дрвене капке за прозоре и дућане, те моли што више пажње поклонити овој домаћој фабрици.

Цијеници и прорачуни бадава

117 25–50

ВЕЛИКА

ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

ЂОРЂА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

дунавска улица, у својој кући

снабдевена са 8 машина, које креће **гас мотор** а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама сваке врсте** израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јефтиније него игде 71 21–52

Моли за многобројне наруџбине.

НЕКОЛИКО РЕЧИ

О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу за чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јакост уништили. Сад је најпреће време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити, који ће младиће о полном животу добровољно, искрено и темељно поучити, неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем поверити Али није доста, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специалисти лечнику обратити, који о полном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког узвишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специалисте Budapest VII. Rákóczi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед до сада чињеног и на толико хиљада болесника са успехом изведеног начина лечења у целој монархији једини. Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. Палоци са његовим специалним начином лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне раке болести чеви за мокрење, бенике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенција), златну жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. За женске посебна чекаоница и посебан улаз. Даљина није препрека лечењу. Ако ко на из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо исцрпан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити) Након докончаног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специалним лековима. У заводу говори се и кореспондира се српски. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специалиста Budapest Rákóczi út 10. 273 15–

KUPALIŠTE DARUVAR

У СЛАВОНИЈИ

Јужна железничка станица

ЖЕЉЕЗНА и БЛАТНА КУПАТИЛА.

Топлина извора 34–50° С. Славонска Швајцарска, г сподствени пеpивој и лепо засађена шума. Мраморне и порцеланске каде, блатно купатило, Фарангово лечење, купатило ладном водом.

НОВОПОДИГНУТО УГЉЕНО КИСЕЛО КУПАТИЛО.

Ненадмашиви успех код свију женских болести и плођења, малокрвности, лечи против реуме, костобоље и живчане болести, нарочито код исхјаса.

Купатила од 70 потура, засебне кабине 80 потура па на више. 541 9–12

Проспекте разашиље бесплатно **КУПАЛИШНА УПРАВА.**

СУДСКИ ДОЗВОЉЕНА

КОНАЧНА РАСПРОДАЈА!

Због напуштања радње продаје све

адђаре сву златну, сребрну и робу од кина-сребра и сатове са 30–40% испод цене

АРМАЊ ГЕЗА

драгуљар и сајџија, НОВИ САД, главни трг. 429 18 50

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гарантијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 1032 41–52

од мене израђена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона

која су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре S провиђена и која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако уједном патентирано звоно од килограма изједначује са звуком других по старој системи звона од 461 килогра

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала, **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа**

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљ.-изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

OSERS & RAUER специјална фабрика за израду мотора **Budapest VI. Podmaniczki utc 18. Wien, XX. Drednerstr. 81.–83.**

БЕНЗИН

МОТОРИ

Мотори

КОЈИ УВЛАЧЕ ГАС

1619 37–52

БЕНЗИН ЛОКОМОВИЛИ

Данас најјефтинија радна снага! Трошкови рада по коњској снази 2–3 потуре. Више стотина разновр сних машина налазе се у промету. Врло повољни услови за плаћање! Првог реда солидна фабрика! Са ценовни цима и прорачуном стојимо бесплатно на услуги.

У последње време одправили смо овима стројеве машине: Јовану Илосу и друговима у Сас Весушу (8 коњских снага), Јовану Маочи и друговима Монор Тањи (6 коњских снага), Јовану Пап у Јарош Беренју (8 коњских снага), Павлу Ј. Нађу у Боглар (6 коњ. снага), Стеван Пали мл. у Орду код Боглара (4 коњ. снаге), Мирко Такач млинар у Пасто (7 коњ. снага, који увлаче гас. Вилмош Стенгер млинару у Вел. Топ ловац 50 коњ. снага) који увлаче гас. Шалу Росману млинару у Моч ко жварска жупанија (40 коњ. снага) који увлаче гас Јосифу ерцегу млинару у Мађар Банхеђеш (30 коњ. снага) који увлаче гас и још много великим властелинствима.

НАЈБОЉИ

ПАПИР ЗА ЦИГАРЕТЕ

на свету ипак су:

„Les Dernières Cartouches“

extra et vergé

„Mizpah“ vergé ●●●● „Ramses vergé“

„Le Zouave vergé“

светске прослављене фабрике папира за цигарете

Braunstein Frères Paris.

Сопствена фабрика папира GASSICOURT код Мантеса (Француска).

ОСНОВАНА 1878.

654 48–52

Матија Леви и Друга помодно-мануфактурна трговина у Н. Саду, у згради хотела Јелисаве

Ванредне летње новине: Воал гренадин, у свакој боји чист и штикован. „ муслин у свакој боји и нианси „ маркизета на пруге или коцке. 451 23—100

ЕКВИЗИТНЕ штиковане робе Robes (хаљина) у батисту, платну, штофу и свили.

Блузе, жипони, женско рубље, потпуне опреме за невесте.

ЖЕНСКА и ДЕЧИЈА **одела** ЗА КУПАЊЕ.

За летњу сезону

стигао ми је врло богат избор

у женској и мушкој конфекцији

као и највећи избор у женским костимима, шосовина, свиленим, вуненим и батистаним блузама, све по најмодернијем, најукуснијем и елегантнијем енглеском и француском крою.

Послуга је уз НАЈУМЕРЕНИЈУ ЦЕНУ код српске фирме

П. Н. Момировића

у Новом Саду,

Главна улица бр. 3.

1020 44—52

СТАРА И ДОБРО РЕНОМИРАВА

велика спецерајска и деликатесна радња

Микин и Стојковић

„код тигра“ у Новом Саду 10 22—26

преко од владичанског двора главна улица број 2.

препоручују своје велико стовариште свежег јужног воћа, шећера, кафе пиринце рума теја зејтина, свећа, разног сира, изврсну саламу, брашна, соли, праве чисте ГРОМ ЕСЕНЦИЈЕ, сапуна, ПЛАВА КАМЕНА рафије и гуме за каламљење винограда, минералне воде и све овој струци припадајуће артиклове на велико и мало.

Послуга под личним надзором брза, солидна и тачна. Умерене цене.

ЈАВАН ИЗВЕШТАЈ.

Задруга за узајамно осигурање мираза у Митровици судбено протоколирана фирма, према својим правилима потврђеним по кр. судбеном столу у Митровици од 11. новембра 1905. г под бр. R 427/2 1905, исплатила је од почетка 1907. до 1, јула о. г. следеће мираза и то: Јулки Петковић; Милени Ћелап; Емилији Васић; Ленки Шијак; Ружици Исајлов Јовановић; Катици Паучки; Марији Тимић; Регини Адлер; Катици Шабски; Еви Штаблер; Магдалени Штаблер; Трифуну Андријевићу; Драги Ћировић; Лазару Јанићу; Ани Валтер; Марији Ливац; Кристијану Клајнеру *сви из Митровице.*

Павици Крстић; Васи Ђурчићу; Драгињи Ћипровац; Ковинки Бујандрић; Ђоки Јовановићу; Милошу Бикицком; Верони Визмег; Љубици Лочкој; Душану Пралици; Велимиру Чевејцу; Јелени Ђаков; Живојину Миливојевићу *сви из Шајкаш Сентивана.*

Љубици Сушић и Тоши Пасторначком *из Горњег Ковила.*

Теци Груичић *из Доњег Ковиља*

Марији Милер *из Даља.*

Теофану Жарков *из Вилова.*

Јовану Велисављевићу; Мити Радонићу и Кристини Милетић *из Новог Сада.*

Славку Видаковићу и Мерими (Зорки) Маринковић *из Сремски Карловаца.*

Фердинанду Краузу и Јозефини Вајс *из Руме.*

Јованки Недељковић *из Кленка.*

Ани Сечкар и Ивану Сировици *из Рајева села.*

Јулки Кекић *из Мохола.*

Валерији Герстнер; Рудолфу Хулеји и Паулини Туринској *из Великог Бечкерека.*

Мари Рајковић из *Нештина.*

Фриди Краус *из Бошњака.*

Везији Радовановић *из Шашинаца.*

Илији Арсенијевићу и Живану Бакићу *из Бешенова села.*

Драгиди Томић из Беча.

Јављајући ово поштованом општинству молимо да нам се поклони потврђе од оних, који својој деци мираз осигурати желе.

Проспект правила шаље задруга на захтев бадава свакоме.

У Митровици месеца Јула 1908.

С поштовањем

За задругу за узајамно осигурање мираза пригодом удадбе и женидбе у Митровици

769 2—3 **Коста Рајковић**

У својој кући — чиста израда

ПРВА СРПСКА РАДИОНИЦА

ГРАЂЕВИНЕ И НАМЕШТАЈА СА МАШИНАМА КОЈЕ КРЕЋЕ БЕНЗИН-МОТОР

ЂОКЕ ВУЧКОВИЋА

У НОВОМ САДУ.

Част ми је поштованој публици из места и са стране до повољног знања ставити, да сам моју новотворену радионицу са машинама удесио, које креће бензин мотор.

Уверен сам да ћу моћи по најнижој цени израђивати, све грађевинарске послове и намештаја, као салоне, ручаће и спаваће собе и т. д. Даље израђујем портале и трговачке столаже по најновијој изради и нацрту.

Моје дугогодишње искуство и то у већим радионицама као у Бечу, Берлину, Хамбургу, Брислу, Берну, Лозану, Паризу и Лондону, гарантује да сам у стању сваки посао примити и чисто зготовити, тако да ћу сваку моју поштовану муштерију у потпуном смислу задовољити.

Надам се да ћу као млад почетник у мом подузећу потпомогнут бити које ћу знати ценити.

Очекујући цењене поручбине и бележим се са особитим поштовањем

Ђока Вучковић

483 11—12 Нови Сад, Ханска улица бр. 19

Најнижe цене — фина израда.

НОВА ПОМОДНА ТРГОВИНА ЗА ГОСПОЂЕ И ГОСПОДУ.

Част ми је поштов. грађанству из места и околине до знања ставити, да сам своју досадању фирму у Новом Саду Бранко Чавић асосијирао с г. Љубом Поповићем под фирмом

Чавић и Поповић.

Радњу смо знатно проширили (у локалу пређе Браће Поповића) и одговарајући данашњем духу са најбољом енглеском, француском, швајцарском и немачком робом снабдели од најјефтиније до најскупље цене.

Блузи, сукања, платнених и батистаних, штикованих хаљина, жипона, сунцо и кишобрана рукавица и чарапа, штикераја, чипака, најмодернијах и сваковрсних накита за женске тоалете.

Шпецијалитета најбољега кроја француских мидера. Скрећемо пажњу п. н. удавача на наш велики избор белог веша. У шифону, батисту и најфинијем ланеном платну. По жељи стојимо у свако доба с богатом колекцијом на услузи.

За господу препоручујемо велик избор најбоље каквоће сваковрсного веша, енглеских шешира, цилиндера, кишобрана, штапова, краватни, крагнова, манцета, џепница и све остале приборе мушке моде. Велик избор кофера. Поручбине са стране обављамо тачно и брзо. 645 6—50

Утврђене цене.

Премештај радње.

Част ми је штов. госпођама и госпођицама из места и околине до повољног знања ставити, да сам моју

машамодску радњу

У НОВОМ САДУ

преселила из хлебарске улице у главну улицу (Кошут Лајош улица) бр. 28.

С поштовањем

Зорка Теодоровић,

модисткиња. 718 5—6

Велико стовариште и свих осталих минералних вода.

„Књаз Милош“ БУКОВАЧКА КИСЕЛА ВОДА

најчистији и најбољи алкаличан киселак. 347 16—

„Српски Селтерс“ НАЈБОЉА ЛЕКОВИТА АЛКАЛНО-МУРИЈАТИЧКА ВОДА.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ ЗА НОВИ САД И ОКОЛИНУ

код

ПЕТРОВИЋА И ПОПОВИЋА

трговина спецераја и деликатеса

НА ВЕЛИКО И МАЛО

Нови Сад, ћошак главне и лебарске улице.

Поручбине са стране извршујемо брзо и тачно.

По анализи најбоља столна и лековита вода.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.